

Complexnummer: 531515

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Openluchtwembad De Papiermolen

Aantal complexonderdelen

8

Monumentnummers van complexonderdelen

530946, 531516, 531517, 531518, 531519, 531520, 531521, 531522

Woonplaats

Groningen

Gemeente

Groningen

Provincie

Groningen

Locatie van het hoofdoject

Papiermolenlaan 3, 9721 GR te Groningen

Complexomschrijving

Inleiding

Het complex OPENLUCHTZWEMBAD DE PAPIERMOLEN (Papiermolenlaan 3, 3a) ligt met de dienstwoning (Papiermolenlaan 2) aan de zuidzijde van de stad Groningen, ten westen van de R.K. begraafplaats, ten zuiden van de ringweg (Weg der Verenigde Naties of N7, in 1965-1971 aangelegd). Het zwembadcomplex werd in opdracht van de gemeente tussen 1953-1955 uitgevoerd naar ontwerp van architect Jac. Koolhaas (1913-....) - werkzaam bij de Dienst der Stadsuitbreiding en Volkshuisvesting, in nauwe samenwerking met ir. H.J. Dix, directeur Dienst der Stadsuitbreiding en Volkshuisvesting. De eerste plannen voor de aanleg van een nieuw openluchtwembad dateren uit 1948. In De Papiermolen zijn afzonderlijke circuits voor bezoekers en badgasten aangelegd: er is een gebied dat slechts blootsvoets begaan mag worden. Ontwerp en aanleg van De Papiermolen beliepen het voor die tijd astronomische bedrag van 1.400.000 gulden (inclusief aankoop grond, adviezen en voorbereiding, grondwerken, bassins en bouw, inventaris, meubilair, speelwerktuigen) terwijl de kosten voor de zweminrichting met grond waren begroot op 850.000 gulden. Het complex De Papiermolen vormt het resultaat van een intensieve samenwerking tussen gemeentelijke diensten als Stadsuitbreiding & Volkshuisvesting, Openbare Werken, de Waterleiding, de Geneeskundige- en Gezondheidsdienst, de Stichting voor Bad- en Zweminrichtingen en de Commissie voor lichamelijke volksopvoeding inclusief twee externe adviseurs. Men streefde naar een openluchtbad in een parkachtige omgeving. De Papiermolen was van begin af aan bestemd voor gemengd zwemmen, een ontwikkeling die in Nederland na de Tweede Wereldoorlog op gang kwam. Voorheen zwommen vrouwen en mannen op verschillende tijdstippen. In 1952 bracht Jac. Koolhaas een bezoek aan Helsinki (Finland) en toonde hij ook grote belangstelling voor het Olympische Zwemstadion van Helsinki. De Freibaden Allenmoos en Letzigraben in Zürich (Zwitserland) fungeerden ook als inspiratiebron. De

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Nederlandse Zwembond werd over de minimale sportaccommodatie-eisen geraadpleegd. Professor J.T.B. Bijhouwer attendeerde de architect op enkele buitenlandse projecten. De keuze viel op een landschappelijke vorm van de bassins met vergelijkbare indeling en ordening van het terrein. Het hoofdgebouw houdt de badgasten uit de wind en fungeert als geluidscherm tegen de N7. Aan de zuidkant van het hoofdgebouw ligt een groot en hooggelegen terras vanwaar de bezoekers een panoramisch uitzicht hebben over het zwembad. Via dit terras kunnen de bezoekers zowel de grote zittribune met 900 zitplaatsen bereiken als de kleuterafdeling. Een betonnen brug over het 'blote-voeten-pad' leidt iedereen naar het middenterrein. De loopcircuits zijn door middel van beplantingen, waadgoten en een kruising op verschillend niveau strak van elkaar gescheiden. De zwembaden liggen alle ten zuiden van het hoofdgebouw; het geheel van hoofdgebouw en baden vertoont de vorm van een zeshoek. De gezamenlijke vorm van deze baden verwijst naar het residu van de Helperlinie (1699) aan de zuidzijde van de stad Groningen. In 1995 verloor het hoofdgebouw zijn oorspronkelijke kleedfunctie en werden de twee verdiepingen verbouwd en verhuurd als ateliers voor kunstenaars terwijl een groot deel van de betonnen galerijen werd dichtgezet en voorzien van glas. Op het middenterrein is toen een nieuwe kleedaccommodatie gebouwd, een ontwerp van architect J.P. Moehrlein. Voorts kreeg het bad een fikse opknapbeurt waarbij het beton is gezandstraald en van een nieuwe coating voorzien. De enige jaren na de opening aangebrachte muurschilderingen op de betonwand van de tribune zijn later overgeschilderd en verdwenen. Het hele complex beslaat een oppervlakte van drie hectare. Een toegangsweg leidt van de Hereweg naar het voorplein voor het zwembad. Rechts van de toegangsweg bevindt zich een openluchtstalling voor 1500 rijwielen, 500 bromfietsen en scooters en een parkeerterrein voor 50 auto's op het voorplein. Verder is naar ontwerp van Jac. Koolhaas een dienstwoning gebouwd (Papiermolenlaan 2).

Omschrijving

Het complex openluchtwembad De Papiermolen bestaat uit (1) hoofdgebouw; (2) dienstwoning (Papiermolenlaan 2); (3) vijf baden/bassins: wedstrijdbad, halfdiep bad, ondiep bad, instructiebad, kleuterbad, twee betonnen boogbruggen en twee rechte bruggen van beton; (4) een grote zittribune met trap en hoge scheidingsmuur; (5) de aanleg bestaande uit de rechte betonnen brug, centrale middenruimte, speelweide, zonneweide, bosschages en groensingels, tegelpaden; (6) een kiosk voor de badmeester(s) met nabijgeplaatste betonnen muurtjes, waadbak met traptreden, opvangbak en douches; (7) drie toiletgebouwtjes; (8) verschillende kunstwerken en speelwerktuigen.

Waardering

Het complex openluchtwembad De Papiermolen vertegenwoordigt algemeen belang wegens:

- de cultuurhistorische betekenis en noviteitswaarde, want het betreft een technisch modern openluchtwembad uit de jaren '50 van de twintigste eeuw waarvan het ontwerp aansluit op contemporaine ontwikkelingen in het buitenland, met op name Finse en Zwitserse voorbeelden hetgeen o.a. te herkennen is aan de toepassing van speel- en zonneweiden, rechte bruggen, boogbruggen en de aanleg met een parkachtig karakter;
- de sociaal-maatschappelijke waarde: vanuit een logistiek en hygiënisch oogpunt gold de scheiding tussen paden die slechts blootsvoets mochten worden betreden en paden die met schoeisel konden worden bewandeld als een novum en mijlpaal in de sterk op hygiëne gerichte benadering tijdens de naoorlogse periode;
- de cultuurhistorische waarde aangezien De Papiermolen een symboolfunctie vervult en een toonbeeld is van de toenemende vrije tijd en massarecreatie die in de jaren '50 van de twintigste eeuw schoorvoetend opgang maakten;

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- de cultuurhistorische waarde want in De Papiermolen was sinds de opening gemengd zwemmen mogelijk terwijl voorheen gescheiden zwemmen (op aparte tijden) te doen gebruikelijk was; in die zin herbergt De Papiermolen een emancipatoir element dat zich later in de twintigste eeuw verder zou ontwikkelen;
- de architectuurhistorische waarde zoals deze tot uitdrukking komt in de hoogwaardige ontwerp kwaliteit, de coherente opzet van de aanleg en de rol van De Papiermolen als magnum opus in het oeuvre van architect Jac. Koolhaas;
- de zeldzaamheid en de gaafheid: De Papiermolen is vrijwel ongeschonden gebleven terwijl in nationaal opzicht gave en functionerende openluchtwembaden uit de na-oorlogse periode niet talrijk zijn;
- de ensemblewaarde zoals deze zich manifesteert in de ruime en functionele opzet en in de bijzondere aandacht voor de landschappelijke aanleg en de toepassing van kunstwerken, eveneens naar ontwerp van Jac. Koolhaas;
- de stedenbouwkundige waarde, als beeldbepalend, functioneel, sierend en structureel element in een groter ensemble, namelijk de stadswijk.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 530946

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	14 januari 2011
Kadaster deel/nr	82769/61

Woonplaats*		Gemeente*		Provincie*			
Groningen		Groningen		Groningen			
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Papiermolenlaan	3			9721 GR	Groningen		
Papiermolenlaan	3		4	9721 GR	Groningen		
Papiermolenlaan	3		10	9721 GR	Groningen		
Papiermolenlaan	3		29	9721 GR	Groningen		
Papiermolenlaan	3		30	9721 GR	Groningen		
Papiermolenlaan	3		9	9721 GR	Groningen		
Papiermolenlaan	3		3	9721 GR	Groningen		
Papiermolenlaan	3		6	9721 GR	Groningen		
Papiermolenlaan	3		12	9721 GR	Groningen		
Papiermolenlaan	3		13	9721 GR	Groningen		
Papiermolenlaan	3		18	9721 GR	Groningen		
Papiermolenlaan	3		24	9721 GR	Groningen		
Papiermolenlaan	3		26	9721 GR	Groningen		
Papiermolenlaan	3		15	9721 GR	Groningen		
Papiermolenlaan	3		16	9721 GR	Groningen		
Papiermolenlaan	3		25	9721 GR	Groningen		
Papiermolenlaan	3		27	9721 GR	Groningen		
Papiermolenlaan	3		28	9721 GR	Groningen		
Papiermolenlaan	3		2	9721 GR	Groningen		
Papiermolenlaan	3		5	9721 GR	Groningen		
Papiermolenlaan	3		7	9721 GR	Groningen		
Papiermolenlaan	3		8	9721 GR	Groningen		
Papiermolenlaan	3		14	9721 GR	Groningen		
Papiermolenlaan	3		17	9721 GR	Groningen		
Papiermolenlaan	3		19	9721 GR	Groningen		

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>House letter*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Papiermolenlaan	3		20	9721 GR	Groningen		
Papiermolenlaan	3		21	9721 GR	Groningen		
Papiermolenlaan	3		22	9721 GR	Groningen		
Papiermolenlaan	1				Groningen		
Papiermolenlaan	3		1	9721 GR	Groningen		
Papiermolenlaan	3		11	9721 GR	Groningen		

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Groningen	C			12219

*Omschrijving***

Omschrijving

Het onderkelderde, platgedekte hoofdgebouw heeft een langgerekte, ruitvormige plattegrond, telt drie bouwlagen en is als betonskelet met uitkragende vloeren uitgevoerd. Drie zijden van het gebouw zijn bekleed met cementen golfplaten (noord, oost, west), de noordgevel is op de verdiepingen geleed met acht hoge en smalle, parallel aan elkaar geplaatste erkerachtige uitbouwen en heeft vier verticale vensterlinten. Het gebouw bevat op de begane grond aan de oostzijde een door de verdiepingen overdekte ingang met trappartij, hierboven een fors rechthoekig raam met roeden aan de linkerzijde en rechts hiervan het gevelopschrift "Openluchtbad de Papiermolen". De achter- of zuidgevel kent op de twee verdiepingen twee parallel en boven elkaar geplaatste vensterstroken, de begane grond geeft aansluiting op een betegeld terras. Tegen zowel de zuidoostelijke als de zuidwestelijke hoek van het hoofdgebouw zijn twee boven elkaar aangebrachte, meervoudig geknikte betonnen hellingbanen geplaatst ten behoeve van de badgasten. De hellingbanen (bekend als 'slakkenhuis') verbonden de kleedruimtes via een waadgoot en over de perrons of wandelbanen met de zwembassins. De hellingbanen van het hoofdgebouw zijn in 1995 met glas afgedekt. Inwendig biedt het hoofdgebouw onderdak aan inpandige kassa's, twee tourniquets en verder een administratiekamer, een bestuurskamer en een cafézaal met keuken en overdekt terras. In het souterrain zijn de technische installaties ondergebracht (op de twee verdiepingen bevonden zich tot de verbouwing in 1995 kleedruimten: de eerste voor dames, de tweede voor heren; deze ruimten zijn verbouwd en fungeren als atelier; per verdieping waren 76 zeshoekige wisselcabines in honingraatverband in groepen van tien geplaatst).

Waardering

Het hoofdgebouw vertegenwoordigt algemeen belang wegens:

de betekenis voor de architectuurgeschiedenis want het is een mijlpaal met bijzondere esthetische kwaliteiten uit het oeuvre van architect Jac. Koolhaas terwijl de structuur van het hoofdgebouw, opzet en inrichting gaaf en herkenbaar behouden zijn;

de cultuurhistorische waarde aangezien eigentijds, modern gedachtegoed over hygiëne, sociale emancipatie en naoorlogse vrijetijdsbesteding erin tot uitdrukking zijn gebracht;

de zeldzaamheid;

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

de gave bouwkundige staat;

de stedenbouwkundige positie: in zowel functioneel als ontwerp Kunstig opzicht fungeert het hoofdgebouw als kern en markeringspunt van de aanleg en vervult het een hoofdrol in de beleving van de ensemblewaarde van De Papiermolen.

Hoofdcategorie

Sport, recreatie, vereniging en horeca

Subcategorie

Sport en recreatie

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 531516

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	14 januari 2011
Kadaster deel/nr	82767/144

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Groningen	Groningen	Groningen

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Groningen	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Groningen	C			12146

*Omschrijving***

Omschrijving

De ten dele onderkelderde dienstwoning naar ontwerp van Jac. Koolhaas heeft een rechthoekige plattegrond en telt twee bouwlagen. Tegen de noordwestelijke gevel is een taps toelopende ingangspartij geplaatst. Het tweedelige dak loopt naar de twee lange zijden van de woning op en eindigt in overstekken. De gevels van de woning zijn opgebouwd uit beton; voor ramen, deuren en dakconstructie is hout gebruikt, het rookkanaal is gemetseld. Op de begane grond bestaat de indeling uit de entree met hal en trapopgang, wc, keuken en woonkamer terwijl op de verdieping een overloop, drie slaapkamers, twee kasten, douche en bergkamer zijn gesitueerd. In 1982 is de dienstwoning aan de lange, op het zuidoosten gerichte zijde vergroot: ter plaatse van het terras werden keuken en woonkamer uitgelegd, daarboven kwam op de verdieping een balkon. De uitbreiding uit 1982 vertegenwoordigt geen monumentale waarde.

Waardering

De dienstwoning vertegenwoordigt algemeen belang wegens

- de betekenis voor de architectuurgeschiedenis want het is een belangrijk en zeldzaam werk met esthetische kwaliteiten uit het oeuvre van architect Jac. Koolhaas;
- de cultuurhistorische betekenis want het contemporaine belang van "wonen naast het werk" komt in de dienstwoning tot uitdrukking;
- de ensemblewaarde want de dienstwoning maakt onlosmakelijk deel uit van de totale en coherente aanleg van De Papiermolen;
- de stedenbouwkundige betekenis: de dienstwoning biedt een belangwekkend accent aan de noordoostzijde van de aanleg en

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

fungeert, voor arriverende badgasten, als een architectonisch welkom op het verblijf in het zwembad.

Hoofdcategorie

Sport, recreatie, vereniging en horeca

Subcategorie

Sport en recreatie

Functie

Monumentnummer*: 531517

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	14 januari 2011
Kadaster deel/nr	82767/168

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Groningen	Groningen	Groningen

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Groningen	C			12769

Omschrijving**

Omschrijving

De Papiermolen telt vijf baden die in U-vorm om een middenterrein zijn geschikt. De gezamenlijke vorm van deze baden verwijst naar het residu van de Helperlinie aan de zuidzijde van de stad Groningen. De verschillende baden staan in onderlinge verbinding, het bouwmateriaal is gewapend beton. Het diepe bad of wedstrijdbad (50 x 20 meter) telt zes betonnen startblokken aan de zuidzijde, alle met een volgnummer (1-6). Het wedstrijdbad heeft aan de westkant een diepe uitleg in verband met drie daar opgestelde duikplanken/-torens, alle van gewapend beton en voorzien van een stalen trap met balustrade. Ten zuiden van het wedstrijdbad staan drie identieke, negenzijdige zitelementen van beton in de kleuren rood en wit. Aan de westkant is een instructiebaan, waarlangs een verdiept perron loopt zodat een zweminstructeur op gelijke hoogte met de zwemmer kan staan en via patrijspoorten de zwembewegingen onder water kan volgen. Ook het ondiepe bad is voorzien van patrijspoorten. Hiertussen ligt het halfdiepe bad. De scheiding tussen de drie bassins is duidelijk aangegeven door twee betonnen boogbruggen met traptreden en metalen leuning. Tussen het diepe en halfdiepe bassin was als scheiding oorspronkelijk een soort sluis van betonpalen aangebracht om te voorkomen dat een zwemmer ongemerkt in te diep water raakt(e). Dit element nam Koolhaas over uit de zwembaden in Zürich. Aan de westkant liggen het instructiebad en de kleutervijver. In de kleutervijver ligt een geel geschilderd druppelvormig eiland, het is van gewapend beton. Dit eiland is over tien boven de waterlijn uitstekende kolommen van beton stapsteensgewijs bereikbaar. Ten oosten van het kleuterbassin loopt een perron dat met betontegels is geplaveid en wordt begrensd door een slingerende, kniehoge, gemetselde bakstenen muur die is afgedekt met een rand van beton. Op deze rand staan vier buismetalen kunstwerken opgesteld, alle ajour uitgevoerd en ontworpen door Koolhaas: walvis, slang, nijlpaard en spuitgast. De slingerende lage muur sluit aan op een kamvormige betonconstructie die ter plaatse tot het midden van het bassin strekt, haaks op de badrand staat en in een cilindrische betonschacht eindigt. Naast deze betonconstructie en er pal tegenover zijn twee betonnen watertrappen geplaatst, ook elders is het kleuterbassin door middel van watertrappen ontsloten. Het kleuterbassin vertoont de vorm van een diabolo en beschikt aan de noordzijde over twee betonnen plantenbakken. Twee rechte bruggen met leuning van gewapend beton tussen kleuterbassin en ondiep bad.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Waardering

De vijf baden van De Papiermolen met twee betonnen boogbruggen en twee rechte bruggen van beton vertegenwoordigen algemeen belang wegens:

- de cultuurhistorische waarde aangezien in de baden en in de bruggen eigentijds, modern gedachtegoed omtrent hygiëne, sociale emancipatie en vrijetijdsbesteding tot uitdrukking komt en de baden in die zin als toonbeelden voor de naoorlogse periode gelden en tevens betekenis hebben voor de geschiedenis van de zwemrecreatie;
- de betekenis voor de geschiedenis van de architectuur zoals die in de artistieke kwaliteiten i.c. de esthetische hoedanigheid van het ontwerp, de gave staat en de zeldzaamheid tot uitdrukking is gebracht;
- de stedenbouwkundige waarde want de baden en de bruggen maken onlosmakelijk deel uit van de totale aanleg van De Papiermolen;
- de stedenbouwkundige positie: in zowel functioneel als ontwerp-kunstig opzicht fungeren de zwembaden als essentie en oriëntatiepunten van de aanleg terwijl de vorm en schikking van de baden een rechtstreekse verwijzing bieden naar de droge en natte historische verdedigingsstructuur ter plaatse, relict van de Helperlinie uit 1699 (ten zuiden van De Papiermolen).

Hoofdcategorie

Sport, recreatie, vereniging en horeca

Subcategorie

Sport en recreatie

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 531518

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 14 januari 2011
Kadaster deel/nr 82767/176

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Groningen	Groningen	Groningen

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Groningen	C			12769

Omschrijving**

Omschrijving

De grote zittribune met trap en hoge scheidingsmuur ligt aan de (lange) oostzijde van het wedstrijdbad en biedt plaats aan 900 toeschouwers. De lichtgebogen tribune is trapsgewijs opgebouwd en bevat zitbanken die met betontegels zijn bekleed en waarvan de rugleuning rood is geschilderd. De tribune telt vier compartimenten zitbanken, de compartimenten zijn door middel van trappen van elkaar gescheiden. Het perron tussen de tribune en de rand van het wedstrijdbad is geplaveid met betontegels. Op de grens van het perron en de tribune staat een heuphoge betonnen muur met hetzelfde gebogen verloop als de tribune. De grote zittribune wordt aan de noordkant door middel van een brede trap ontsloten; deze trap sluit aan op een hoge, in gele baksteen gemetselde scheidingsmuur tussen het hoofdgebouw en de tribune. De enige jaren na de opening aangebrachte muurschilderingen op de betonwand van de tribune zijn later overgeschilderd en verdwenen.

Waardering

De grote zittribune met trap en hoge scheidingsmuur vertegenwoordigt algemeen belang wegens:

- de cultuurhistorische waarde want een tribune is een maatvast en onmisbaar recreatief element in de geschiedenis van sport en spel en voorziet in een structureel complement van wedstrijden en andere sportieve manifestaties;
- de architectuurhistorische betekenis aangezien het een fraai, lichtgebogen bouwvolume betreft naar ontwerp van architect Jac. Koolhaas;

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- de gaafheid;

- de stedenbouwkundige betekenis i.c. de ensemblewaarde want de grote zittribune met trap en hoge scheidingsmuur maakt onlosmakelijk deel uit van de totale aanleg van De Papiermolen;

- het stedenbouwkundige belang want de tribune met trap en hoge scheidingsmuur sluit een hoek van De Papiermolen af en fungeert in die zin als erfscheiding en als decorstuk van de aanleg.

Hoofdcategorie

Sport, recreatie, vereniging en horeca

Subcategorie

Sport en recreatie

Functie

Monumentnummer*: 531519

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	14 januari 2011
Kadaster deel/nr	82767/161

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Groningen	Groningen	Groningen

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Groningen	C			12769
Groningen	C			12219

Omschrijving**

Omschrijving

Vanaf het terras achter het hoofdgebouw voert een rechte betonnen brug van/naar de centrale middenruimte; in zowel geometrische zin als in functioneel opzicht vormt deze landschappelijk ingerichte ruimte de kern van De Papiermolen. De als gazon behandelde centrale middenruimte is omgeven door de vijf baden en heeft (globaal) een zeszijdige vorm. De indeling met beschuttende en geleedende bosschages en groensingels biedt ruimte aan speel- en zonneweiden. Aan de oostzijde van de centrale middenruimte staat een kiosk voor de badmeester(s). De driehoekige speelweide vormt het meeste zuidelijke onderdeel van de aanleg van De Papiermolen en staat aan de noordkant in open verbinding met de zonneweide. Westelijk van de baden ligt de grote zonneweide, aan noord- west- en zuidzijde omzoomd met een dichte beplanting en verdeeld in 'groene kamers'. Het terrein is glooiend ontworpen ter bevordering van de intimiteit. Met betontegels geplaveide wandelpaden van variërende breedte verbinden de verschillende droge en natte onderdelen van de aanleg en dragen bij aan de samenhang en de structuur van het complex.

Waardering

De aanleg bestaande uit de rechte betonnen brug, centrale middenruimte, speelweide, zonneweide, bosschages, groensingels en geplaveide wandelpaden vertegenwoordigt algemeen belang wegens:

- de cultuurhistorische waarde want in de aanleg van De Papiermolen komt eigentijds i.c. naoorlogs gedachtegoed omtrent hygiëne, rust en ruimte, sociale emancipatie en vrijetijdsbesteding tot uitdrukking - in dat opzicht fungeert de aanleg als mijlpaal en als toonbeeld;
- de architectuurhistorische betekenis - als belangwekkende proeve uit het oeuvre van architect Jac. Koolhaas, de artistieke kwaliteiten van het ontwerp met name op basis van de harmonische en sierlijke compositie met open en gesloten, golvende en vlakke partijen;

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- de gaafheid en de zeldzaamheid;
- de ensemblewaarde want de aanleg fungeert als coherente onderlegger voor De Papiermolen;
- de stedenbouwkundige betekenis en landschappelijke waarden met beplanting en "groene kamers": in ontwerp-kunstig opzicht verwijst de aanleg in vorm en schikking rechtstreeks naar de historische verdedigingsstructuur ter plaatse, de Helperlinie (uit 1699, ten zuiden van De Papiermolen);
- de stedenbouwkundige waarde, als beeldbepalend, functioneel, sierend en structureel element in een groter ensemble, namelijk de stadswijk.

Hoofdcategorie

Sport, recreatie, vereniging en horeca

Subcategorie

Sport en recreatie

Functie

Monumentnummer*: 531520

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	14 januari 2011
Kadaster deel/nr	82763/12

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Groningen	Groningen	Groningen

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Groningen	C			12769

*Omschrijving***

Omschrijving

Op de centrale middenruimte is aan de oostzijde een kiosk voor de badmeester(s) met aangrenzend betonnen muurtjes, waadbak met traptreden, opvangbak en douches opgetrokken. De kiosk heeft een zeszijdige onderbouw en staat op een plint van beton; alle zijden zijn met vensters uitgevoerd, inwendig een tegelvloer. De bovenbouw is meerzijdig, wordt door middel van een ronde betonplaat van de onderbouw gescheiden en kraagt naar boven toe uit. Deze bovenbouw is aan alle kanten met zowel een borstwering als glasruiten uitgevoerd, de draagconstructie is van beton en ijzer, de vulling bestaat uit glas. Een gegalvaniseerde wenteltrap tussen onder- en bovenbouw tegen de westelijke flank van de kiosk leidt naar de deur in de bovenbouw. Het ronde dak heeft een dakrand met golfmotief. Uit het middelpunt van het ronde dak verheft zich een hoge vlaggenmast. Plint, deur- en raamomlijstingen, ronde verdiepingsvloer, raamsponningen en vlaggenmast zijn wit geschilderd terwijl de onderbouw, de borstwering van de bovenbouw en de gegolfde dakrand van een rode kleur zijn voorzien. Tegen de kiosk staan parallel aan elkaar, als een sluis, twee geknikte betonnen muurtjes opgesteld; ertussenin is in het plaveisel een betonnen waadbak met traptreden opgenomen, ernaast ligt een opvangbak, eveneens van beton. Boven de opvangbak zijn, in een van de twee muurtjes, twee douches aangebracht.

Waardering

De kiosk voor de badmeester(s) met betonnen muurtjes, waadbak met traptreden, opvangbak en douches bezit algemeen belang wegens:

- de architectuurhistorische betekenis want de kiosk is zowel gaaf als zeldzaam en brengt in zijn architectonische verschijningsvorm functie en vormgeving tot een optimale synthese;
- de cultuurhistorische waarde want de zorg voor goede hygiëne komt in de nabijheid en samenhang van de kiosk voor de badmeester(s) met betonnen muurtjes, waadbak met traptreden, opvangbak en douches eenduidig tot uitdrukking;

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- de ensemblewaarde want de kiosk met betonnen muurtjes, waadbak met traptreden, opvangbak en douches maakt onlosmakelijk deel uit van de totale aanleg van De Papiermolen;

- de stedenbouwkundige plaats die de kiosk met betonnen muurtjes, waadbak met traptreden, opvangbak en douches inneemt: centraal, functioneel en goed zichtbaar in en binnen de aanleg van openluchtwembad De Papiermolen.

Hoofdcategorie

Sport, recreatie, vereniging en horeca

Subcategorie

Sport en recreatie

Functie

Monumentnummer*: 531521

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	14 januari 2011
Kadaster deel/nr	82763/14

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Groningen	Groningen	Groningen

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Groningen	C			12769

Omschrijving**

Omschrijving

Er zijn drie toiletgebouwtjes op het complex De Papiermolen aanwezig: één ten zuiden van het wedstrijdbad, één ten noordwesten en één ten zuidwesten van de grote zonneweide. De toiletgebouwtjes hebben een vrijwel vierkante plattegrond, zijn opgetrokken in wit geschilderde baksteen, gemetseld in halfsteensverband en gedekt met twee lessenaarsdaken; de lage zijden van de lessenaarsdaken komen in het midden van het toiletgebouwtje uit, maar raken elkaar niet: hier is een gemene goot aangebracht. De toiletgebouwtjes bevatten drie toiletten voor dames en drie voor heren. Houten dakconstructie met ijzeren ondersteuning, de dakbedekking bestaat uit golfplaten.

Waardering

De drie toiletgebouwtjes vertegenwoordigen algemeen belang wegens:

- de sobere en doelmatige vormgeving;
- de functionele verbondenheid met openluchtwembad De Papiermolen; het voor de ontstaanstijd typerende bouwvolume met architectonische karakteristieken als dubbel lessenaarsdak en overstek;
- de cultuurhistorische waarde aangezien in de gebouwtjes eigentijds, modern gedachtegoed omtrent hygiëne en vrijetijdsbesteding tot uitdrukking komt;
- het belang voor de architectuurgeschiedenis, als gave proeve uit het oeuvre van Jac. Koolhaas.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Sport, recreatie, vereniging en horeca	Sport en recreatie	

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 531522

Status rijksmonument
Inschrijving register* 14 januari 2011
Kadaster deel/nr 82763/10

Woonplaats* Groningen
Gemeente* Groningen
Provincie* Groningen

Locatiennaam Groningen
Locatieomschrijving

Kadastrale gemeente* Groningen
Sectie* C
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 12769

Omschrijving**

Omschrijving

Op het complex van De Papiermolen staan ten oosten van het kleuterbad, op een slingerende, kniehoge, gemetselde bakstenen muur die is afgedekt met een rand van beton, vier buismetalen kunstwerken opgesteld, alle ajour uitgevoerd en ontworpen door Koolhaas: nijlpaard, slang, spuitgast en walvis. Verder zijn twee betonnen "baktafels" aanwezig waarop spelende kinderen met behulp van zand en vormpjes konden "taartjes bakken". De twee "baktafels" fungeren niet meer als zodanig, zijn inmiddels in gebruik als tafeltennistafels en staan ten westen en ten zuidwesten van het kleuterbad opgesteld. De vier kunstwerken en de twee baktafels maken deel uit van de oorspronkelijke inrichting van De Papiermolen.

Waardering

De kunstwerken en speelwerktuigen vertegenwoordigen algemeen belang wegens de cultuurhistorische waarde aangezien eigentijds, modern gedachtegoed over zowel vrijetijdsbesteding als over toegepaste kunst in de objecten tot uitdrukking is gebracht;

- de vrijwel gave staat;
- de zeldzaamheid;
- de sierende betekenis voor het openluchtwembad;
- de functionele en ruimtelijke verbondenheid met openluchtwembad De Papiermolen;
- de betekenis voor het oeuvre van architect Jac. Koolhaas.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hoofdcategorie

Sport, recreatie, vereniging en horeca

Subcategorie

Sport en recreatie

Functie